

AB’de Elektrik Faturalarını Geleceğe Uyumlu Hâle Getirilmesi – Kimya Sanayisi için Öncelikler

(AB) 2019/943 sayılı Tüzükte Değişiklik Yapan Şebeke Ücretleri ve Vergilere İlişkin Teklif

Rekabetçi ve öngörülebilir elektrik maliyetleri, sanayinin elektrifikasyonu ve enerji yoğun üretimin Avrupa’da sürdürülebilmesi için ön koşuldur. Şebeke ücretleri ve vergiler ise bu maliyetlerin giderek büyüyen ve öngörülmesi de giderek zorlaşan bir bölümünü oluşturmaktadır.

Bu durum, Avrupa’nın en büyük sanayi elektriği tüketicisi olan AB kimya sektörü açısından özellikle önem taşımaktadır; sektör 2024 yılında 149 TWh elektrik tüketmiştir. Elektrifikasyon, iklim nötr dönüşümün önemli bir parçası olduğundan, sektörümüzün rekabetçi şebeke erişimine olan bağımlılığı önümüzdeki dönemde daha da artacaktır.

Ancak bugün elektrifikasyonun ekonomik gerekçesi hâlâ zayıftır. Başlıca engeller arasında yüksek toplam elektrik maliyetleri, şebeke erişimindeki darboğazlar ve düşük karbonlu ve/veya döngüsel ürünlere yönelik talebin yetersizliği yer almaktadır.

Komisyonun şebeke ücretleri ve vergilere ilişkin önerisinin hassas bir denge kurması gerekmektedir: Yeterli ve uygun maliyetli şebeke altyapısı, sanayinin rekabetçiliği ile doğrudan/dolaylı elektrifikasyon yoluyla karbonsuzlaşma için ön koşuldur. Ancak bu altyapının geliştirilmesinin maliyetleri, sanayi kullanıcılarının enerji maliyeti yükünü artıracak ve dolayısıyla elektrifikasyonu sanayi açısından daha az cazip hâle getirecektir.

Bu ödünleşimi yönetmek amacıyla Cefic, çerçevenin aşağıdaki unsurları içermesini önermektedir:

1. Sanayinin rekabet gücünün korunması ve elektrifikasyonun hızlandırılması;
2. Tarife tasarımına ilişkin ulusal yetkilerin korunması;
3. Sanayinin esneklik kapasitesine ilişkin sınırlamalar dikkate alınarak elektrik sisteminin etkin işleyişini destekleyen uygulamaların teşvik edilmesi;
4. Elektrik şebekesi yatırımlarının maliyet etkinliğinin ve şeffaflığının sağlanması;
5. Vergi yükü doğal gaza kaydırılmadan elektrik vergilerinin azaltılması.

1. Sanayinin rekabet gücünün korunması ve elektrifikasyonun hızlandırılması

Artan şebeke maliyetleri, sanayi elektriği faturalarının giderek daha büyük bir bileşenini oluşturmakta ve AB'nin enerji yoğun sanayileri için yapısal bir yük hâline gelerek küresel rekabet güçlerini doğrudan baltalamaktadır.

Şebeke maliyetlerinde son dönemde yaşanan artış ve bu maliyetlerin gelecekte nasıl seyredeceğine ilişkin belirsizlik — ayrıca sanayinin, şebeke tarifeleri gibi düzenlemeye tabi maliyet yüklerine karşı finansal riskten korunma imkânının bulunmaması — sanayinin elektrifikasyonu önünde de bir engel oluşturmaktadır.

Uzun vadeli rekabetçilik için gerekli koşulların oluşturulması ve büyük ölçekli elektrifikasyon yatırımlarının hayata geçirilebilmesi için gereken maliyet öngörülebilirliğinin sağlanması amacıyla, karbon kaçağı riskine maruz enerji yoğun sanayiler ile sanayi parkı işletmecileri için şebeke tarifelerine üst sınır getirilmesini öneriyoruz.

- **Öneri:** [Komisyon Tüzüğü 838/2010'un Ek B bölümünde](#), karbon kaçağı riskine maruz enerji yoğun sanayiler ile sanayi parkı işletmecileri için şebeke ücretlerine üst sınır getirecek şekilde değişiklik yapılması.

En azından Komisyonun şebeke ücretlerine ilişkin önerisi, Üye Devletlerin karbon kaçağı riskine maruz enerji yoğun sanayilerin şebeke maliyetlerini desteklemek amacıyla devlet yardımı sağlamalarının önünde bir engel oluşturmamalıdır. Hem devlet yardımlarına ilişkin hükümler hem de “özel tarife rejimlerine” ilişkin hükümler; sanayi sahaları için ortak altyapı, yardımcı hizmetler ve hizmetlerin paylaşılmasını mümkün kılan sanayi parkı işletmecilerini açıkça kapsamalıdır.

- **Öneri:** “Özel tarife rejimleri”nin kapsamının sanayi parklarını da içerecek şekilde genişletilmesi (Madde 18, §3).
 - Birçok Üye Devlet hâlihazırda “özel tarife rejimleri” uygulamaktadır. 18. maddenin 3. paragrafının yürürlüğe konulması, bu rejimlerin uygulanmasını düzenleyici öngörülebilirliği ve maliyet öngörülebilirliğini azaltacak şekilde zayıflatmamalıdır; zira böyle bir durum sanayi tüketicilerinin rekabetçi konumunu daha da kötüleştirecektir.
- **Öneri:** “Genel [şebeke] maliyetlerini düşürmek amacıyla tüketimin ayarlanması”na ilişkin hükümlerin, enerji yoğun ve baz yük niteliğindeki sanayilerin şebeke ücretlerine yönelik devlet yardımlarına erişiminde yapısal engeller yaratmamasının sağlanması (Madde 18, §4). Esneklığe ilişkin aşağıdaki bölüme de bakınız.

2. Tarife tasarımına ilişkin ulusal yetkilerin korunması;

Birçok Üye Devlette şebeke tarifeleri hâlihazırda reform sürecinden geçmektedir. Bu reformların henüz tamamlanmasının ardından AB düzeyinde yeni kurallar getirilmesi, maliyet ve planlama öngörülebilirliğini ciddi biçimde zedeleyerek elektrifikasyonu engelleyecektir.

Buna ek olarak, Üye Devletler arasındaki çerçeve koşulları farklılık göstermektedir; bu nedenle aşırı dar kapsamlı bir uyumlaştırma, iç pazarda ilave rekabet bozulmalarına yol açabilir.

Bu nedenlerle, bu belgede belirtilen değişikliklere tabi olmak üzere, 18. maddenin 2. paragrafında yer alan uyumlaştırıcı kriterleri genel olarak destekliyoruz; buna dengeleme maliyetlerinin çerçeveye dâhil edilmesi de dahildir. Ancak ulusal düzenleyici öngörülebilirliği zayıflatacak şekilde AB düzeyindeki yetkilerin genişletilmesine karşıyız ((AB) 2019/943 Madde 61, 5a ve 5b).

- **Öneri:** Yatırımcılara düzenleyici belirlilik sağlamak amacıyla 18d maddesinin 3a paragrafının silinmesi.

3. Sanayinin esneklik kapasitesine ilişkin sınırlamalar dikkate alınarak elektrik sisteminin etkin işleyişini destekleyen uygulamaların teşvik edilmesi;

Halihazırda ulusal şebeke tarife rejimleri, tüketicilerin sistem dostu davranışlarını teşvik etmeye büyük ölçüde odaklanmaktadır. Komisyonun önerisi, bu kriterleri üretim ve depolama varlıklarının da sistem dostu davranışlarını yönlendirecek şekilde uyumlaştırmaya yönelik olumlu unsurlar içermektedir. AB elektrik şebekesinin maliyet etkin biçimde geliştirilmesini kolaylaştırmak ve sistem maliyetlerini azaltmak amacıyla bu kriterlerin güçlendirilmesini öneriyoruz.

- **Öneri:** Tüketicilere ek olarak, üretim ve depolama varlıklarının sistem dostu davranışlarını teşvik eden hükümlerin güçlendirilmesi (Madde 18, §2).

Tüm sistem kullanıcıları, şebeke ücretlerine bağlı maliyet teşviklerine yanıt olarak davranışlarını değiştirme kapasitesine sahip değildir. Kullanıcıların davranışlarını değiştirme kapasitesinin bulunmadığı durumlarda, bir “maliyet teşviki” fiilen bir “vergi”ye dönüşür. Bu hususlar, giderek daha kesintili hâle gelen bir sistemde esneklik kapasitesi sınırlı olan veya hiç bulunmayan baz yük kullanıcıları açısından özellikle önemlidir. Aynı baz yük kullanıcıları, sisteme istikrar sağlamaları ve şebeke altyapısının daha verimli kullanılmasına katkıda bulunmaları sayesinde elektrik sistemi açısından toplam maliyetlerin daha düşük olmasına da katkı sağlar. Sanayideki baz yük kullanıcıları ayrıca çoğu zaman uluslararası rekabete maruz kalmakta ve farklı ülke ve düzenleyici çerçeveler arasında çok farklı maliyet yükleriyle karşı karşıya kalmaktadır.

Bu nedenlerle, enerji yoğun sanayilere yönelik özel tarifeler, yalnızca fiyat sinyallerine esnek biçimde yanıt verebilme kapasitelerine bağlı olmamalı; aynı zamanda elektrik tüketimlerinin öngörülebilirliğini, sanayinin ekonomik güvenlik açısından önemini, karbonsuzlaşmaya katkısını ve enerji sisteminin kaçınmasına yardımcı olduğu maliyetleri de dikkate almalıdır.

- **Öneri:** Esneklik hükümleri; enerji yoğun sanayilerin elektrik tüketiminin öngörülebilirliğini, sanayinin ekonomik güvenlik açısından önemini, karbonsuzlaşmaya katkısını ve baz yük kullanıcılarının talep tarafı katılımı¹ açısından güvenlikle bağlantılı sınırlarını dikkate almalıdır (Madde 18, §2 + §4).

4. Elektrik şebekesi yatırımlarının maliyet etkinliğinin ve şeffaflığının sağlanması

Komisyonun önerisinde şeffaflık gerekliliklerinin genişletilmesi ve ACER’in gözetim rolünün güçlendirilmesi genel olarak olumlu unsurlardır. Ulusal farklılıklar dikkate alınarak, iletim sistemi işletmecilerinin ortak KPI’lar temelinde performans sıralamasına tabi tutulmasına yönelik öneri de olumlu değerlendirilmektedir.

Tüketiciler açısından maliyet öngörülebilirliğini daha da artırmak için, şebeke işletmecilerinin şebeke ücretlerine ilişkin tahminler sunması zorunlu tutulmalıdır. Bu öngörüler, yatırımcılara yeterli maliyet görünürlüğü sağlayacak kadar uzun vadeli olmalıdır (5–10 yıl).

¹ See in more detail: [Cefic-Views-on-Industrial-Flexibility](#) (2024)

- **Öneri:** Şebeke ücretlerine ilişkin tahminlerin, 18. maddenin 5. paragrafındaki şeffaflık yükümlülüklerine dâhil edilmesi. ACER, bu tahminleri performans göstergeleri kapsamında değerlendirmeli (Madde 18, §7) ve gerekli hâllerde düzeltici nitelikte tavsiyelerde bulunmalıdır.

Toplam şebeke maliyetleri Üye Devletler arasında eşit olmayan biçimde dağılırken, entegre bir Avrupa elektrik sisteminin sağladığı faydalar geniş ölçüde paylaşılmaktadır. Özellikle enterkonnektörler bakımından AB düzeyindeki finansmanın rolünün güçlendirilmesi, şebeke maliyeti yüklerinin Üye Devletler arasında eşit dağılmamasından kaynaklanan tek pazar bozulmalarının bir kısmını hafifletebilir.

- **Öneri:** AB düzeyinde finansman yoluyla elektrik enterkonnektörlerinin geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla Avrupa'ya Birleştirme Aracı'nın (CEF) güçlendirilmesi.

Dengeleme maliyetleri — frekans sınırlama rezervi (FCR), otomatik/manuel frekans restorasyon rezervi (aFRR/mFRR), dengeleme kapasitesi ve yan hizmetlere ilişkin maliyetler dâhil olmak üzere — elektrik sistemi karbonsuzlaştıkça artmakta ve tüketicilerin toplam elektrik faturasında giderek daha büyük bir pay oluşturmaktadır. Oysa bu tüketiciler, artan dengeleme ihtiyacından çoğu zaman sorumlu olan taraflar değildir. Bu maliyetlerin bir kısmı, ancak tamamı değil, şebeke ücretleri yoluyla karşılanabilmektedir. Hâlihazırda dengeleme hizmetlerine ilişkin maliyetlerin karşılanmasına yönelik kurallar AB düzeyinde yalnızca sınırlı ölçüde uyumlaştırılmıştır.

- **Öneri:** Dengeleme maliyetlerine ilişkin AB hukuki çerçevesinin ((AB) 2019/943 sayılı Tüzük) güçlendirilmesi ve maliyetlerin karşılanmasına yönelik genel kriterlerin belirlenmesi. Bu amaçla, 18. maddenin dengeleme ile bağlantılı sistem maliyetlerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi.
 - Enerji yoğun, uluslararası rekabete maruz sanayiler ile sanayi parkları için özel maliyet karşılama rejimlerinin uygulanmasının değerlendirilmesi.

5. Vergi yükü doğal gazı kaydırılmadan elektrik vergilerinin azaltılması

Elektrik üzerindeki vergi yükünün azaltılması, AB sanayisinin rekabet gücünü artırabilir ve elektrifikasyon için ekonomik gerekçenin güçlendirilmesine katkı sağlayabilir. Ancak elektriğe yönelik tercihli vergi uygulamaları, doğal gazın enerji piyasasındaki rekabetçi konumunu zayıflatmamalıdır. Enerji tüketicilerinin çoğu birden fazla enerji taşıyıcısına, birçok durumda ise hem elektriğe hem de doğal gazı dayanmaktadır. Isı sağlamak amacıyla elektrik ve doğal gazı birlikte kullanan hibrit sistemler de sanayideki elektrifikasyon projeleri arasında öncü konumdadır ve enerji sistemine esneklik sağlayabilir.

Hem sanayi hem de hanehalkı açısından, özellikle kısa vadede altyapı eksikliği, pik üretim kapasitesi, hammadde gereksinimleri veya tekno-ekonomik kısıtlar nedeniyle bir enerji taşıyıcısından diğerine tamamen geçiş yapmak mümkün olmayabilir.

Bu engeller nedeniyle vergi yükünün elektrikten doğal gazı kaydırılması, küresel arz şoklarının yol açtığı son derece yüksek doğal gaz fiyatlarının yaşandığı bir dönemde Avrupa sanayisinin rekabet gücünü ciddi biçimde zayıflatacaktır.

- **Öneri:** Doğal gaz üzerindeki mali yükü artırmadan elektrik vergilerini azaltmak amacıyla Enerji Vergilendirme Direktifi kapsamındaki mevcut esnekliklerden yararlanılması (Madde 18c, §2).

For more information please contact:
Nicolai Romanowski, Senior Energy Manager
Cefic
Tel. +32496266052, nro@cefic.be

About Cefic

Cefic, the European Chemical Industry Council, founded in 1972, is the voice of large, medium and small chemical companies across Europe, which provide 1.2 million jobs and account for 15% of world chemicals production.